

## Sandefjord tingrett - TSAFO-2010-65936 - RG-2011-309

<b>Instans</b>	Sandefjord tingrett - Dom
<b>Dato</b>	2011-03-08
<b>Publisert</b>	TSAFO-2010-65936 - RG-2011-309
<b>Stikkord</b>	Mortifikasjonskrav. Æreskrenkelse. Uttalelser om «svart arbeid». Sannhetsbevis. Beviskrav. Krav om oppreisning. Straffeloven § 247, § 249 og § 253. Skadeserstatningsloven § 3-6.
<b>Sammendrag</b>	Et håndverksfirma fikk medhold i sitt krav om mortifikasjon av beskyldninger om «svart arbeid». En kunde hadde overfor lokalavisen fremsatt beskyldninger om at håndverksfirmaet hadde utført svart arbeid for ham. Retten kom til at dette utgjorde en æreskrenkelse etter straffeloven § 247. Kunden klarte ikke å føre tilstrekkelig sannhetsbevis, og beskyldningen ble mortifisert. Kunden ble også dømt til å betale kr 10 000 i oppreisning, samt å betale for omkostningene ved å få slutningen publisert i lokalavisen.
<b>Saksgang</b>	Sandefjord tingrett TSAFO-2010-65936. (10-065936PRI-SAFO).
<b>Parter</b>	Eurostone DA (Advokat Knut Aaby) mot A.
<b>Forfatter</b>	Dommerfullmektig Norman Hansen Meyer.

Saken gjelder krav om mortifikasjon og oppreisning etter uttalelser gitt til Sandefjords blad publisert den 28 juli 2010.

### Sakens bakgrunn

Den foreliggende sak har sin bakgrunn i en privatrettslig sak som har versert mellom partene. I desember 2009 stevnet saksøkte saksøkeren for Sandefjord tingrett med krav om erstatning og prisavslag i forbindelse med et håndverkstjenesteoppdrag saksøker hadde utført for saksøkte. For håndverkstjenesteoppdraget hadde saksøkte betalt kroner 385.000 hvitt. Saken hadde saksnummer 09-195064TVI-SAFO. I et prosesskrift fra saksøkte datert den 5. februar 2010 ble det uttalt at saksøker skulle ha tilbudt seg å utføre noe av oppdraget svart. Det ble videre uttalt at saksøkte betalte kroner 145.000 svart til saksøker.

Som følge av disse uttalelsene tok saksøker ut stevning for Sandefjord tingrett den 22. april 2010 med krav om at saksøktes beskyldninger om svart arbeid ble kjent døde og maktesløse (mortifisert). Saksøkte har senere gjentatt beskyldningen om svart arbeid for Sandefjords blad. Den 28. juli 2010 publiserte Sandefjords blad en reportasje vedrørende håndverkstjenestesaken, og i denne reportasjen ble det blant annet uttalt følgende:

*A sier at han har betalt kroner 385.000 kroner for det han kaller «verdiløse arbeider». I tillegg hevder A at han og Eurostone inngikk avtale om svart arbeid - noe han hevder å ha betalt 145.000 kroner for, i tillegg til de 385.000.*

Saksøker krevde senere erstatning og oppreisning som følge av disse uttalelsene til Sandefjords blad.

Saksøkte begjærte mortifikasjonssaken avvist og fikk medhold i sitt krav ved Sandefjord tingretts kjennelse av 4. oktober 2010. Kjennelsen ble anket, og i Agder lagmannsretts kjennelse av 30. november 2010 ble det konkludert med at saksøker hadde rett til å føre sitt mortifikasjonskrav som knyttet seg til uttalelsene gitt til Sandefjords blad for retten. Uttalelsene gitt i prosesskriftet kunne saksøker derimot ikke kreve å få behandlet for retten.

Hovedforhandling fant sted i Sandefjord tingrett den 24. februar 2011. I tillegg til saksøktes forklaring ble det tatt opp forklaring fra tre vitner. Det ble også lagt frem en rekke dokumentbevis. Det vises for øvrig til rettsboken.

### Saksøkers anførsler

Saksøkeren har i det vesentlige anført at uttalelsene om svart arbeid er usanne. De usanne beskyldningene er æreskrenkende og direkte skadelig for saksøker som driver i byggebransjen. Det foreligger en æreskrenkelse etter straffeloven § 247, og saksøkte har ikke ført tilstrekkelig bevis for at beskyldningene er

sanne, jf. straffeloven § 249. Saksøker kan derfor kreve beskyldningen mortifisert etter straffeloven § 253. Utsagnene kreves derfor mortifisert.

Saksøker krever videre erstatning og oppreisning i medhold av skadeserstatningsloven § 3-6. Det anføres at utsagnene om svart arbeid representerer et stort skadepotensiale for saksøker som det vil ta lang tid å reparere. I forlengelse av dette kreves også erstatning for kostnaden med å publisere mortifikasjonsdommen i Sandefjords blad, skadeserstatningsloven § 3-6 tredje ledd.

*Saksøkeren har nedlagt slik påstand:*

1. Beskyldningen fra A A i Sandefjord Blad 28/7-10 om at Eurostone DA har mottatt «svarte penger» og har mottatt/avtalt kontant oppgjør kr 145.000,- utenom fakturaer, kjennes døde og maktesløse.
2. Eurostone DA tilkjennes oppreisning fra A etter rettens skjønn begrenset oppad til kr 50.000,-. I tillegg tilpliktes A å betale Eurostone DA et beløp fastsatt etter rettens skjønn til kunngjøring av dommen.
3. Eurostone DA tilkjennes sakens omkostninger med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer.

### **Saksøktes anførsler**

Saksøkte har i det vesentlige anført at beskyldningene om svart arbeid er sanne. I følge saksøkte tilbød saksøker seg å utføre deler av arbeidet svart, og han har også betalt kroner 145.000 for svart arbeid.

*Saksøkte har nedlagt slik påstand:*

1. A utsagn om «svart» arbeid avgitt til Sandefjords Blad slik det fremkommer i utgaven den 28. juli 2010 er korrekt. Videre avvises kravet på oppreisning. Det fremmes ikke krav om saksomkostninger.

### **Retten vurdering**

Etter straffeprosessloven § 402 første ledd kan fornærmede ved privat sak forfølge en straffbar handling som ikke påtales av det offentlige. Saksøker som fornærmede har anlagt privat straffesak som følge av saksøktes påståtte æreskrenkende uttalelser til Sandefjords blad. Det er på det rene at også juridiske personer kan rammes av æreskrenkelser og være saksøker i en mortifikasjonssak. Første spørsmål retten må ta stilling til er om saksøktes uttalelse gjengitt i Sandefjords blad var en æreskrenkelse etter straffeloven § 247. Hvis så er tilfelle må retten deretter ta stilling til om saksøkte har ført sannhetsbevis, i så fall er æreskrenkelsen straffri, jf. straffeloven § 249. Dersom saksøkte ikke har ført tilstrekkelig sannhetsbevis kan den fornærmede kreve at beskyldningen mortifiseres, jf. straffeloven § 253 nr. 1.

*Foreligger en æreskrenkelse?*

Æreskrenkelser omhandles i straffelovens kapittel 23. Etter straffeloven § 247 er det straffbart å i ord eller handling opptre på en måte som er egnet til å skade en annens gode navn og rykte eller utsette ham for hat, ringeakt eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit. I den foreliggende sak vil de sentrale kjennemerker være «å skade en annens gode navn og rykte» og «tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit».

Etter rettens syn var uttalelsen om svart arbeid som saksøkte gav til Sandefjords blad, og som kom på trykk i avisutgaven av 28. juli 2010, æreskrenkende overfor saksøker. Saksøkte har erkjent for retten at han uttalte til Sandefjords blad at saksøker tilbød seg å utføre deler av arbeidet svart. Saksøkte skal imidlertid ikke ha oppgitt størrelsen på det beløp som skal ha blitt betalt svart. Når man leser artikkelen synes det imidlertid som om saksøkte også opplyste om beløpets størrelse. Dersom saksøkte mente seg feilsitert her burde han ha foretatt seg noe for å rette opp i dette. Det er uansett på det rene at saksøkte har uttalt til Sandefjords blad at saksøker har utført svart arbeid for ham, og det er først og fremst denne beskyldningen som utgjør en æreskrenkelse. Uttalelsen er for det første egnet til å skade saksøkers gode navn og rykte, samtidig som den også utsetter saksøker for tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit.

Saksøker er en håndverkerbedrift som opererer fra Sandefjord, og beskyldninger om svart arbeid som gis overfor en journalist som har til hensikt å skrive en artikkel om den pågående konflikten mellom partene er egnet til å skape stor skade for saksøkers virksomhet. «Svart arbeid» er ofte assosiert med useriøse håndverkere og, og en slik beskyldning kan sette et negativt stempel på en håndverkerbedrift som kan være

vanskelig å fjerne. Saksøker har uttalt at antall oppdrag fra Sandefjordsområdet gikk drastisk ned etter oppslaget, og retten ser ingen grunn til å betvile dette. Et ytterligere moment som tilsier at uttalelsen er æreskrenkende er at den ble gitt til Sandefjords blad og senere publisert der. Sandefjords blad leses av en stor del av Sandefjords befolkning og en beskyldning om svart arbeid vil fort bli kjent i hele Sandefjord som er bedriftens nærmeste marked. Saksøker har videre forklart at de utfører mange oppdrag for større private bedrifter og det offentlige, og særlig overfor slike oppdragstakere vil et rykte om svart arbeid være spesielt uheldig.

Det kan videre konstateres at det foreligger forsett. Beskyldningen ble fremsatt med vitende og vilje overfor Sandefjord blads journalist. Det synes åpenbart at saksøkte måtte forstå at en slik beskyldning fremsatt overfor byens lokalavis var egnet til å skade saksøkers navn og rykte og kunne utsette saksøker for tap av den for hans næring fornødne tillit. Både det objektive og subjektive vilkår for straffbarhet foreligger, og saksøkte må følgelig føre sannhetsbevis dersom uttalelsen ikke skal mortifiseres.

### *Er det ført sannhetsbevis?*

For straffrihet må saksøkte fremsette bevis for at utsagnene er sanne, jf. straffeloven § 249 nr. 1. Hovedregelen er at det stilles de samme krav til bevisets styrke som det som ville gjelde for påtalemyndigheten om det alternativt hadde vært spørsmål om å domfelle fornærmede for det forhold beskyldningen gjelder, jf. Rt-1988-1388. Som utgangspunkt må altså saksøkte føre sannhetsbevis av en slik styrke at bevisene ville vært tilstrekkelig til å domfelle saksøker for å ha utført svart arbeid. På bakgrunn av sannhetsbevisene må det med andre ord være hevet over enhver rimelig tvil at saksøker faktisk utførte svart arbeid for saksøkte. Mæland tar imidlertid til orde for at beviskravet må avpasses noe til grovheten av æreskrenkelsen, jf. «Æreskrenkelser» (1986) s. 178-179. Det er tilstrekkelig å føre bevis for at den æreskrenkende beskyldning i det vesentlige er riktig, jf. Rt-1970-1087.

Saksøkte har for det første forklart at saksøker tilbød seg å utføre deler av håndverkstjenesteoppdraget svart, og at han til sammen betalte dem omtrent kroner 145.000 for det svarte arbeidet. Saksøker har på sin side benektet dette. Som bevis har saksøkte blant annet lagt frem utskrifter fra sin egen bankkonto som viser flere større kontantuttak som angivelig har blitt brukt til å betale saksøker for det arbeidet som ble utført svart.

Etter rettens syn utgjør ikke disse kontoutskriftene alene tilstrekkelig bevis for at saksøker har utført svart arbeid. Det er ikke godtgjort at pengene faktisk ble betalt til saksøker. Det kan særlig pekes på det faktum at størsteparten av disse uttakene med etterfølgende betaling til saksøker, tilsvarende nesten 80.000 kroner, skal ha funnet sted etter at saksøker hadde lagt ned arbeidet i saksøktes bolig. På dette tidspunkt hadde saksøkte klaget på arbeidene og ment kvaliteten var for dårlig. Han hadde også gitt uttrykk for at han ikke ønsket å betale noe ytterligere for arbeidet. Det synes noe merkelig at saksøkte skal ha fortsatt å betale for svart arbeid etter at kontakten for øvrig ble brutt mellom partene og etter fremsettelse av beskyldninger om dårlig kvalitet på utførte arbeider. Til dette har saksøkte forklart at han fortsatte å betale saksøker fordi han håpet av de da ville ferdigstille arbeidene. Dette fremstår imidlertid som mindre sannsynlig. Når uenigheten mellom partene kommer til det punkt at saksøkte nekter saksøker å fortsette det «hvite» arbeidet, samtidig som saksøkte holder tilbake betaling for utført «hvitt» arbeid, har det formodningen mot seg at saksøkte likevel velger å fortsette å betale saksøker for svart arbeid i håp om at de skal fortsette med disse arbeidene. Det kan videre bemerkes at saksøkte engasjerte andre håndverkere på sin eiendom etter at kontakten ble brutt med saksøker.

Saksøkte har videre vist til en rekke fakturaer som han mener beviser at saksøker ikke har fakturert alt arbeid som faktisk har blitt utført. Det anføres blant annet at isolasjonsarbeid på loftet har blitt utført av saksøker. Saksøker på sin side bestrider at de har utført arbeider innendørs hos saksøkte. Partene er også uenige om hvor mange vinduer som faktisk ble skiftet ut av saksøker. En venninne av saksøkte forklarte for retten at hun mente samtlige vinduer ble skiftet ut av saksøkers arbeidere. Dette vitnemålet er i seg selv et bevis for at saksøker utførte mer enn det som står oppført i fakturaene, men det virket imidlertid ikke som om vitnet hadde noe særlig detaljkunnskap om arbeidene. Man kan heller ikke se bort fra at vitnet har forvekslet saksøkers arbeidere med den eller de arbeidere som saksøkte leide inn på egenhånd.

Retten kan heller ikke se at de beløp som ble fakturert av saksøker var unormalt lave sett i forhold til hvilket arbeid som faktisk ble utført. Det er i hvert fall ikke ført bevis for at fakturaene lå vesentlig under hva man normalt kan forvente.

Saksøkte har også vist til at deler av arbeidene ikke er eksplisitt nevnt i kontrakten. For eksempel er ikke stillas/rigg og riving av gammelt panel nevnt. Kontrakten er imidlertid meget enkel, og det er ikke unormalt at arbeider slik som riving og stillas/rigg er bakt inn i de andre elementene.

Etter en konkret vurdering av de ovenfor nevnte bevis er retten av den oppfatning at det ikke i tilstrekkelig grad er bevist at saksøker utførte svart arbeid for saksøkte. Vitneforklaringen fra saksøktes venninne kan tyde på at saksøker utførte mer enn det som ble fakturert, men det er knyttet såpass usikkerhet til dette vitnets oppfattelse av detaljene rundt de arbeider som ble utført at forklaringen alene ikke er tilstrekkelig sannhetsbevis. De øvrige bevis som har blitt ført i saken er på langt nær tilstrekkelige som sannhetsbevis når beviskravet legges nært opp til «hevet over enhver rimelig tvil». Når samtlige bevis vurderes under ett er retten således kommet til den konklusjon at det ikke er ført tilstrekkelig bevis for at saksøker utførte svart arbeid for saksøkte. Saksøkte har følgelig ikke klart å føre sannhetsbevis for æreskrenkelsen fremsatt overfor Sandefjords blad. Beskyldningen om svart arbeid som fremkommer i Sandefjords blad av 28. juli 2010 erklæres derfor for død og maktesløs (mortifisert) etter straffeloven § 153 nr. 1.

### *Krav på erstatning og oppreisning*

Saksøker har krevd både erstatning og oppreisning med hjemmel i skadeserstatningsloven § 3-6. Saksøker har anført at de som følge av beskyldningene i Sandefjords blad måtte ta oppdrag utenfor Sandefjord og at de har lidt tap som følge av dette. Tapet er imidlertid ikke tilstrekkelig dokumentert. Av forklaringen til en av eierne av saksøker, B, gikk det frem at selv om saksøker ikke har fått oppdrag i Sandefjord har de likevel hatt nok av oppdrag andre steder og det virket som om det var mye å gjøre. Et eventuelt tap knyttet til økte reisekostnader eller lignende har ikke blitt tilstrekkelig godtgjort eller dokumentert. Det idømmes derfor ikke erstatning for lidt tap.

Etter skadeserstatningsloven § 3-6 første ledd kan den som har krenket en annens ære pålegges å betale en slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke økonomisk art som retten finner rimelig. Henvisningen til «rimelig» gir uttrykk for en generell utmålingsregel. Oppreisningssummen skal fungere som «plaster på såret», i tillegg til at den skal kunne gi kompensasjon for økonomisk tap som det er vanskelig å føre bevis for. Mange hensyn kan komme inn i vurderingen slik som arten av krenkelsen, dens grovhet, spredningsfare, måten den er sett fram på, hensynet til fornærmedes navn og rykte, den psykiske påkjenningen, krenkerens skyld og krenkerens økonomi. Skadelidtes eventuelle egen medvirkning kan og tas med i vurderingen, eventuelt i form av en avkorting etter § 5-1. Nivået i utmålte oppreisningssummer har jevnt over ligget lavt, jf. Bratholm 1996 s. 259. Nivået bør imidlertid være så høyt at krenking ikke «lønner seg», jf. Mæland s. 298-300.

I vår sak finner retten at krenkelsen representerer et stort skadepotensiale fordi den ble fremsatt i en lokal avis som de fleste i nærmiljøet og dermed den potensielle kundekrets leser. Skaden på saksøkers gode navn og rykte og det potensielle tap det kan medføre for bedriften tilsier at krenkelsen anses som grov. Retten finner det imidlertid noe formildende at saksøkte ikke selv oppsøkte avisen, men ble kontaktet av en journalist som ønsket å skrive om den pågående tvisten etter håndverkstjenesteloven. I ytterligere formildende retning trekkes saksøktes egen økonomi, herunder hans forsørgelsesansvar. Saksøkte har uttalt at hans økonomi nå er anstrengt, noe retten ikke betviler. På denne bakgrunn setter retten oppreisningssummen til kroner 10.000.

Videre ble det fra saksøkers side reist krav om at saksøkte dømmes til å betale for kunngjøring av dommen med hjemmel i skadeserstatningsloven § 3-6 tredje ledd. Retten har kommet frem til at saksøktes beskyldning mortifiseres, og saksøker har et reelt behov for å revaske sitt gode navn og rykte. En hensiktsmessig måte å gjøre dette på er å trykke en kunngjøring i den avis hvor æreskrenkelsen ble fremsatt. Saksøkte dømmes derfor til å betale for en kunngjøring av domsslutningen i Sandefjords Blad. Beløpet fastsettes skjønnsmessig til 5.000 kroner.

### *Sakskostnader*

I en privat straffesak gjelder reglene om erstatning for sakskostnader i tvistelovens kapittel 20 tilsvarende, jf. straffeprosessloven § 440 først ledd. Saksøker har fått medhold i sitt mortifikasjonskrav og kun delvis fått medhold i kravet på erstatning og oppreisning. Han må likevel anses for å ha fått «medhold i det vesentlige» og har følgelig vunnet saken, jf. tvisteloven § 20-2 nr. 2. Etter tvisteloven § 20-2 nr. 1 skal saksøkte da som utgangspunkt erstatte saksøkers saksomkostninger. Retten kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner

til at saksøkte helt eller delvis fritas for erstatningsansvar, jf. tvisteloven § 20-2 nr. 3. Saksøkers omkostninger utgjør kroner 56.005 i salærkrav og rettsgebyrer. Det foreligger allerede to kjennelser vedrørende saken, og saken har hatt et visst omfang. Omkostningene anses derfor for å ha vært nødvendige. Retten ser ikke grunn til å nedsette omkostningskravet etter tvisteloven § 20-5 nr. 5. Saksøkte må følgelig erstatte saksøkers saksomkostninger med kroner 56.005.

#### *Slutning*

- 1. Beskyldningen fra A som ble trykket i Sandefjords Blad den 28. juli 2010 om at Eurostone DA har mottatt «svarte penger» og har mottatt/avtalt kontant oppgjør kr 145.000,- utenom fakturaer, kjennes døde og maktesløse (mortifiseres).*
- 2. A dømmes til å betale kroner 10.000 i oppreisning til Eurostone DA fra 14 dager etter at dommen er avsagt.*
- 3. A plikter å betale Eurostone DA kroner 5.000 for utgiftene ved å trykke en kunngjøring av dommen i Sandefjords blad.*
- 4. Eurostone DA tilkjennes saksomkostninger med kroner 56.005.*